

Drugi spet, ki — v sredi v zlati skledi — niso niti navdušenci niti nasprotniki pa zagovarjajo Dunajsko razstavo s tem, da na Dunaji ni bilo še vsesvetne razstave, in to tudi se mora v račun vzeti. Tujci se bodo seznanili z našo deželo, in če hočemo, bomo lahko mnogo dobička imeli od tega, kaj bodo oni rekli o nas.

Razstava, pravijo, da se gotovo odpre 1. maja, čeravno je rotunda dandanes še taka zmes, tak kaos, da se človek boji po sredi skozi njo iti. Strašna zmešnjava je še v teh prostorijah, zavoljo velikanske strehe grozno temnih. Kot amfiteater, s plinovo svečavo razsvitljen, utegne ta rotunda (kroglišče) pozneje velikansk efekt učiniti in za ta namen bode ta prostor gotovo ugodnejši kakor za razstavo to poletje. Svitla in prijazna pa je brez konca in kraja dolga velika galerija. Tu delajo Angleški steklarji; ondi vojaki iz nove „svobodne“ Nemčije. Najkrasnejše razstavne omare, črno likane in pozlačene, imajo Švicarji.

Da bodo nekteri razstavniki sila veliko denarja potrošili za razstavo, to pričata dva mlinska kamna, ki so ju pripeljali iz Parskega; njih presredje meri 2 metra in 4 centimetre, pri debelosti 40 centimetrov.

Nekdanji „Wurstelprater“ ni več spoznati. Iz gaja, ki ga je stvarila natura sama, naredili so nekako „Eližejsko polje“, kakor ga ima Pariz, pa ni tako lepo. Prosta narava bila je lepša; zdaj je vničena. Večina „Praterjevih“ kolib je le za silo olepšana.

Dunaj gotovo ni bil pripravljen povabiti Evropo k sebi. Kaj prav za prav je Dunaj? Oni del mesta, ki mu je ime „občina Dunajska“ („Commune Wien“), obsega samo 2 tretjini Dunaja, tretja tretjina je vas, — vas prav v pravem pomenu vasi. Tujci, ki bodo prišli na Dunaj, se bodo čudili o mnogih bornih kočah iz preteklega stoletja, ki se še dandanes vidijo po velicah ulicah prejšnjih predmestij, memo tega pa bodo videli, kako po vaséh zunaj mesta velikanske palače ponosno iz tál vstajajo tako hitro kakor glive po dežji. Tak je Dunaj.

Jugoslavenko časopištvo.

* Gospod Ivan Danilo je razglasil poziv na naročbo novega političnega časnika v Dalmaciji pod imenom „Zemljak“. Politiški Zagrebški časnik „Obzor“, je v 77. listu iz 11. lista „Novic“ ves članek gosp. dr. Coste, ki značuje mnenje federalističnega uskoka Danila o prihodnosti Hrvatov in Slovencev, ponatisnil zato, da kaže, kaj imajo Dalmatinski Slovani od „Zemljaka“ pričakovati. „Obzor“ pravi, da g. Danilo v pozivu svojem zagotavlja čisto narodno stališče onega časnika. Ali ni gori navedena izreka Danilova najbolje poročstvo za „čisto narodno stališče“, kakor da ne bi vedeli, da g. Danilu nikakor ni mogoče izdavat list brez podpore vladinega dispozičionsfonda, posebno sedaj, ko se je vsa dežela odločno izjavila proti njegovemu glasovanju.

* „Slavjana“ — časnika slovstvenega in uzajemnega — 3. list je prišel pretekli mesec v Celovcu na svitlo. Uzajemnost slavjanska v jeziku mu je zvezda, ki ga vodi v vseh člankih, ktere nahajamo tudi v tem listu deloma v cirilici pisanih. Če tudi težko kedaj se bodo spolnili vzori o občeslavjanskem jeziku, more vendar za vzajemnost to goreči gosp. Matija Majar se tolažiti z izrekom Latincev: „in magnis voluisse sat est“.

Mnogovrstne novice.

* *Železnica Knittelfeld-Zaprešič*, to je glavna črta iz Knittelfelda na gornjem Štajarskem skozi Labodsko dolino v spodnji Dravberg, skoz Slovenski Gradec v Konjice do Štajarsko-Hrvaške meje tje do Zaprešiča na Hrvaškem, je v odboru zbornice poslancev sprejeta. Postranska črta, zahtevana od deželnega zbora Štajarskega in mnogo srenj, namreč po Skalski in Savinski dolini v Celje, Šmarje in ob Sotli v Brežice je po odborovem sklepu — na klin obešana, da-si je vladin predlog tudi to črto priporočal. V odboru sta 2 Štajarska poslanca, Brandstetter in Lipp, ki sta mecljala z večino, češ, da se mora potreba postranske črte še le potem pokazati, ko bo glavna črta dodelana. Se ve da: toliko železnic na enkrat po slovenski zemlji razpeljati, to se našim nemčurjem na Dunaji gnjusi.

* *Tržaški deželni odbor* je za letos prepovedal vse procesije po mestnih ulicah, češ, da se drugoverci nad katoliškimi procesijami spotikajo in se občenje po ulicah zavira! Liberalci tedaj začenjajo Bogu samemu pot zapirati!

* *Celovec* je nehal biti mesto, kjer se dober kup živí, in se o dragini živeža bliža Dunaju. 1. dne t. m. je poskočila cena pivu in zdaj je cena mesá tudi že do 32 kr. funt. Ta cena je strašanska v taki deželi, ktera je na glasu obširne živinoreje in kjer je reja živine poglavitni dohodek deželi. Vzrok dragine valijo Celovčanje na razstavo Dunajsko; ako bode ta stvar tako naprej šla, bode razstava Dunajska še to družim deželam, kar so v Egiptu nekđaj imenovali „občna šiba“.

* *Armada Honvedov* na Ogerskem — to je národna armada Magjarska — je štela konec preteklega leta 1457 oficirjev, 158.275 prostakov, 6912 konj; puške imajo Wörndelnove, tudi mitraileus imajo 90. Vrednost premakljivega premoženja Honvedov je znašala konec 1871. leta 13 milijonov in 197.244 gold. Poveljnik tej armadi, ki je pač vse drugačna od naših brambovcev, je nadvojvoda Jožef. — Lastna armada Ogerska, lastni bankovci Ogerski — no, Magjarsko srce, česa si še želiš? Vse svoje! — zvezano z Avstrijo le po osebi vladarjevi — kričijo levičniki Magjarski.

* *Tržačani* mislijo napeljati vodo iz Reke na Pivki čez Kras v Trst. V ta namen dela že neki 70 delalcev pri Št. Kocijanu, kjer bodo z mašinami gnali vodo kvišku, in potem po cevih v mesto.

Naši dopisi.

Iz Savinske doline na Štaj. 12. aprila. (*Nov dokaz, da vsak dan smo bliže Prusiji!*) Bogme! da Pruska predrznost že vnebovpijoča narašča! — Te dni razposlalo je krožno poglavarstvo v Celji (se ve da nemško) vabilo, naročati se na knjižico, ktera govori o goveji kugi, in daje nauk, kako se je ubraniti. — Izdala je brošuro Quos-ova bukvarnica v Linih-u na Pruskem. Brošura ima tudi postavo o goveji kugi za vso severno nemško državo. — Smo mar že Prajzi? Ali ni dala Avstrija, namreč naša vlada že zdavno nam postave o tej zadevi? Ali ne pišejo pridno naši domači časniki in posebno „Novice“, kako se vèsti o goveji kugi? Ali se dá še kaj več in boljega povedati o tej pošasti? In ker je naš c. kr. okrožni urad omenjeno ponudbo vsem županom, župnikom, učiteljem, zdravnikom in večim posestnikom, vsakemu v posebnem ovitku, razposlal, znaša število razposlanih Prajzov gotovo čez tisoč samo za naš okrog. Ker je pa sploh znano, da so uradniki pri gosposki okrožni z delom jako obloženi in ker vemo in čutimo, da nektera pisma

kakor svinčasta ptica v gnjezdi ležijo — se more po pravici vprašati: kdo je li ukazal tujo reč tako naglo razpošiljati? in kdo plačuje delo in trud za tuje reči?? Predlagam toraj: naj bi se velikanska prošnja (peticija) sestavila in nemudoma do silnega kneza Bismarka v Berlin poslala, naj on milostljivo blagovoli za nas Avstrijane — nič ne skrbeti — in zlasti z nami Slovenci se nič ne pečati!

Iz Celovca 11. aprila. — Deželnega predsednika smo dobili. Dolgo se je motala stvar; imenovali so se nekteri za deželne predsednike, med njimi tudi Vaš sedanji deželni glavar dr. pl. Kaltenegger, vladna „Wiener Zeitg.“ pa je prinesla zdaj novico, da je imenovan grof Lodron-Laterano, ki je bil že pred tremi leti deželni predsednik tukaj na Koroškem, od kodar je prišel za cesarjevega namestnika v Tirole, pa se tej službi pod ministerstvom Hohenwartovim odpovedal. Zato mu ostane naslov „Statthalterja“.

Iz Novega mesta 16. aprila. — Za Božjo voljo! kaj nam pomaga stotero postav na papirji? Čez Gorijance gonijo živino, kakor da bi nobene zaprtije ne bilo. Barantači hodijo čez goro po vole, ktere drugi iz Hrvaške meje pritirajo in jih gonijo na sejme po Dolenskem. Te dni — celó veliko nedeljo — so jih več parov prignali čez „vahto“ in danes — velikonočni pondeljek — jih ženejo v Dobrnče na sejm. Podgorski gosp. župan dá vsacemu certifikat, da gré lahko po vole čez Gorijance in mu dá drugi certifikat, da jih žene ravno tisti drugi dan na sejm. Čemu je postava? Gosp. župan podgorski! ne veste li, da je kuga nalezljiva, in da postava za vsacega veljá?

Iz Št. Ruperta na Dolenskem. N. O. — Ko so undan „Novice“ nekoliko načrtale Št. Ruperške nemčurske junake, hudo so ušesa po konci obrnili, pa kar hitro zborovali v Bundrovi gostilnici. No! vsaj tudi maček, kedar mu na rep stopiš, zacvili svoj „mjav!“ — Ne hudujte se zato, dragi nemčurčki, če Vam kdo resnico očitno pové; če se vam oči ne odpró, da pot, ki jo hodite vi, ni pot ravnopravnosti, ampak pot „tujčeve pete“, no! hitite milosti iskati pri Bismarku, ki je stvaril veliko nemčijo, morebiti vam za zasluge nemčurstva pošlje kako svetinjo, al ogledite jo, da ne bode počena.

Iz Ljubljane. — Izveličar naš je prestal bridko trpljenje in zmagonosen od smrti vstal, v katero so ga obsodili ljuti judje, rekši, da je „šuntar in zapeljivec ljudstva“. Sveti ta spomin Gospodovega vstajenja obhajajo kristijani o velikonočnih praznikih: to je velečastni pomen vélike noči! — Ako s stališča vélike te dogodbe krščanstva se ozremo Avstrijanci na to, kar se v državi naši godí že nad 10 leti, je pač upravičena želja vsacega domoljuba, da bi v Avstriji že enkrat konec bil političnih bojev in političnega trpljenja in da bi po pomirjenih in zadovoljnih narodih svojih Avstrija obhajala vstajenje vseh narodov k ravnopravnosti! „K ravnopravnosti“ — pravimo; kajti ogledimo mnogoletne boje od kakoršne koli strani, jedro jim je narodnost, kteremu se je po letu 1867. pridružil še boj za pravo katoliške cerkve. Na uni strani Litave si prilastuje Magjar gospodstvo nad drugimi narodi, na tej strani pa Nemeč, in povsod se od te strani proklamuje „Confessionslosigkeit“. Menda so posebno Slovani in v zlasti mi Slovenci prestali že toliko štacijonov križeve poti in tudi Judežev že imeli toliko, da res živo hrepenijo po pravici in miru! Al še nas čakajo hude borbe. V žalostnem tem položaji nas tolažijo le nepozabljive besede cesarjeve: „jaz hočem mir imeti med mojimi narodi!“ Spolnile se bodo, to je gotovo; al le po novih borbah, kterih imamo pričakovati, a ne se vstrašiti jih, kajti v politiki večidel

mora vse privojskovanc biti. Naj protivniki Slovanov na Českem kakor na Slovenskem in drugej ljudstvu narodne njihove voditelje popisujejo za „šuntarje in zapeljivce ljudstva“, ljudstvo se bode spomnilo, da še celó naš Gospod in Izveličar je moral trpeti take psovke, kako — da bi se narodnim voditeljem kaj tacega očitati ne smelo!!

— (Pojedina kazinska.) Ko je „na slavo volilni reformi“ nameravano razsvitljenje Dunajskega mesta po vodi splavalo, je šla iz središnega tabora nemških ustavovercev in renegatov parola na vsa druga mesta, naj oni napravijo svečanosti in nadomestijo to, kar je na Dunaji na cedilu ostalo, ter s telegrami in družimi dopisnapolnijo časnike. In Ljubljanska uradniška stranka je nategnila vse sile in velikonočni pondeljek s pojedino slavila volilno reformo. In kdo bi jej mogel to braniti? Kdor plača kosilo v gostilnici, se sme tudi vsesti za mizo. In vsedlo se jih je kakih 250 skupaj, da so jedli in peli, pa kakih 15 napitnic storili. Velika večina gostov bili so ces. uradniki in taki, ki so oni jih najeli, da so šli v Ljubljano; tako je Krški okraj g. Hočevarja in še nektere druge poslal; Št. Jurski Golob je namestoval okraj Kranjski itd. Kako da se je deželni gospod predsednik grof Auersperg vnel za volilno reformo, mimo tega, ko je njegov tast grof Chorinsky v gosposki zbornici odločno glasoval proti njej, in kako da je Ljubljanski knez Metternich tako goreč za to reformo, ko je njegov brat v gosposki zbornici tudi odločno glasoval proti njej: to zastavico moremo uganiti le s tem, da marsikdo to misli, da to je pravo, kar centralistična stranka hoče, a ne to, kar velika večina narodov zahteva! — Kakor po zanesljivih naših poročilih ni kuhar se izkazal z jedili, tako tudi ni vladala ona navdušenost med gosti, ki si je zmage svoje svesta. Dr. Schaffer, korajžni „vortänzer“ kazinski in veliki pisar „Tagblatta“, je sicer napival „na zmago ustavovercev pri direktnih volitvah“, al iz prepričanja mu ni šla ta napitnica. Mladič prof. Suppan in starec Ertl sta udrihala po duhovnih in potalarjih, véliki Frice Keesbacher pa po „Nationchen“ in „Völkchen“ pozabivši, da je skozi 3 dežele šel s trebuchom za kruhom, predno ga je pri slovenskem „Nationchen“ vjel. Sicer je znan pregovor, da Tirolca pamet sreča o 40 letih; s takimi zabavljicami kaže dr. Keesbacher, da ni Tirolskega rodú. Kritiko o Št. Jurskem Golobu pa prepuščamo „Brencljnu“, da njega, ker grof Thurn gotovo ne bi hotel biti Léonida, namala za Špartanskega kralja z zgodovinskim napisom: „Naj pridejo Slovenci in Goloba vjamejo, če si upajo!“ — Ko so kazinci dovršili svojo nalogo, so šli in „gehobener Stimmung“ domú. Mi jim za popotnico le to-le spomenico damo: Schmerling je dal vsako leto 20. svečana svoji ustavi na čast z velikim zvonom zvoniti in celó cerkev zlorabil za svoje namene; dandanes je ni več; mar mislijo centralisti današnji, da pojedina v gostilnici je bolja asekuranca direktnim volitvam? In če se že pri prihodnjih volitvah zgodí — cesar se nadjamo — da narodne federalistične stranke zmagajo, potem je v kazini bila v pondeljek „der Liebe Mühe umsonst“.

— (Iz seje deželnega odbora 11. aprila.) Nadvojvodinji Giseli je sklenil deželni odbor k njeni poroki z Bavarskim vojvodom Leopoldom 21. dne t. m. čestitati po adresi v slovenskem in nemškem jeziku. — Velikost, ki jo mora imeti posestvo za kmetijsko šolo na Dolenskem, je deželni odbor odločil na 40 do 50 oralov, in sicer 15 do 20 oralov njiv, okoli 10 oralov travnikov, 4 orale vinograda, 2 oralna sadnega vrta, 1 oral kuhinskega vrta in 4 orale gozda; za šolo, za stanovanje šolskega vodje, učiteljev, učencev in družih pri

gospodarstvu potrebnih oseb (družine) je treba poslopja z 20 večjimi in manjšimi sobami, razun tega pa so potrebna tudi druga gospodarska poslopja. Oklic za ponudbe tacega zemljovida bo deželni odbor razpisal. Za svojega zastopnika pri deželni vladi pri obravnavah za stran stroškov, ki jih ima deželni zaklad trpeti za postavljene straže in za druge naprave, da bi se zatrla goveja kuga, je deželni odbor izvolil deželnega glavarja gosp. viteza dr. Kaltenegger-ja. — Ker postava za napravo dovoznih cest k železničnim postajam, kakor jo je zadnji deželni zbor sklenil, ni zadobila najvišjega potrjenja, je deželni odbor sklenil, jo prihodnjemu deželnemu zboru z nekaterimi premembami zopet predložiti. — Občini Trata se je dovolilo pobiranje 22% priklade na direktne davke za šolske in druge občinske potrebe za l. 1873. — Vsled dopisa deželne vlade o tem, kedaj se imajo stroški za bolne odgonce iz deželnega zaklada plačevati, se bode na županstva razposlala okrožnica. — Na odgovor odbora dramatičnega društva, da iz važnih uzrokov nikakor ne kaže, da bi v nedeljah in praznikih, kedar so zvečer v deželnem gledališču slovenske predstave, bile popoldne nemške predstave, je deželni odbor letošnjemu vodji nemškega gledališča prošnja za popoldanske predstave odrekel in sklenil, da se mu na podlagi letošnjih pogojev deželno gledališče za l. 1873/4 prepusti, ako podporno društvo za nemško gledališče zagotovi subvencijo, ki je je dalo preteklo leto, dramatičnemu društvu pa, kakor letos, 4krat na mesec dovoli predstavljanje in vrh tega že zdaj tudi zagotovi predstava na velikonočni pondeljek.

— (*Gosp. Šolmajer*) se 19. t. m. poda na Dunaj, da ondi oskrbi vredbo onih stvari, ki jih družba kmetijska, muzeum, Matica in dramatično društvo pošljejo v razstavo Dunajsko. Po prijazni podpori mnogih svojih družbenikov razstavi družba kmetijska 459 reči iz Kranjskih pridelkov. Ker se je tudi skrbelo za ličnost miz in družih priprav, bode družba s to razstavo imela kakih 1200 gld. stroškov.

— (*Blaznikova tiskarnica*), zdaj na novo vredjena, je med drugim vredila tudi knjige in druge reči, ki se dobivajo v njeni zalogi, in za ktere občinstvo ni več vedilo, ali so še na prodaj ali ne. „Oglasnik“, današnjemu listu priložen, kaže lepo vrsto tacih tiskov in mnogih po znižani ceni. Zato obračamo pozornost častitih bralcev na-nj.

— (*Predstava dramatičnega društva*) na velikonočni pondeljek v lepopolnem gledališču se je z igro „Pesek v oči“ in opereto „Izbujeni lev“ zopet hvalevredno sponesla. Dohodek je namenjen spominku Mandelcemu in Jenkovemu.

— (*Zadnja predstava dram. društva*) namesti na belo nedeljo naznanjena, bode v četrtek 17. dne t. m. Igrala se bo priljubljena igra „Marie Jeanne“.

— (*Pobirki iz časnikov.*) Da omenimo zadnji (7.) list „Laib. Schulzeitung-e“, storimo samo to, da kažemo, da o tem, česar se zahtevati more od časnika za učitelje ljudskih šol, nikdar nič ne najdemo v njem. Čemu bode učiteljem, ki vendar še manj smejo biti mesogledi kakor organisti, članek o „trihinah“, katerih na zemlji slovenski še nikdo ni opazil, to sam Bog vedi; kogar pa mika o trihinah kaj zvedeti, ima knjig na izbiro. Konferencija 3. dne t. m. v Kamniku je po popisu „Schulztg.“ morala kaka posebnost biti; kako to, da ne omenijo slovenski šolski časniki nič o njej. — „Novice“ so jo pa spet le skupile. Res „kunšten“ mož je ta referent! Zakaj pa so druge postave pred predložene ministerstvu? — vpraša mož; zastavico bi bil Pavliha lahko

uganil: zato — ker so bile v stenografičnih zapisnikih pred natisnjene. Preabotno je vprašanje: kje je „Schulzeitung“ učila „Konfessionslosigkeit“; — mar ni geslo novih šolskih postav „Konfessionslosigkeit“? — in kje je duhovščino obrekovala? Ali mar za onim hujskanjem za „Unabhängigkeit der Lehrer“ kaj družega tiči? — Konečno pa pisar še po policiji kliče, da zapodi učitelje iz služeb, ki ne molijo malika šolske ustave! Pripravite raji koj guilotino!

— (*Razglas zaradi panjev.*) Družba kmetijska je dobila panjove. Kdor jih je prosil, naj pride zdaj brž po-nje.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Velikonočni prazniki so bili tudi počitnice v politiki. Važno pa je nadrobni program iz konferencije federalistične stranke, ki ga je iz Dunaja naznanil „Wanderer“ v svojem 102. listu. Program, ki je že pred potrjeno volilno reformo bil s potrjenjem odličnih Poljakov in Rusinov ustanovljen, obsega 1) vodilna pravila in 2) kako delati, da se doseže cilj in konec programa. Drugi pot prinesó tudi „Novice“ gori imenovana vodilna pravila federalističnega programa na drobno; napotek za delovanje pa se ve da ni za javnost. Vsaka federalistična stranka zamore pristopiti temu programu, ker program ta ne zahteva, da bi se kaka federalistična stranka morala z vezanimi rokami udati centralni stranki, — al trdnega zedinjenja in harmoničnega delovanja za skupni boj je treba proti skupnim nasprotnikom. — Iz tega je veselo zvedeti, da federalisti vseh Avstrijskih dežel hočejo skupno in zedinjeni delati, kar je tem bolj potrebno, ker tudi nemški centralisti na Dunaji so namenili „centralni državni volilni komite“ osnovati. Zato, prijatelji naši po deželi: „vigilantibus jura“!

Srbija. — Po smrti predsednika ministerstva generala Blaznavac-a so se odpovedali svojim službam tudi ostali ministri; knez Milan je dosedanjemu ministru vnanjih oprav in bivšemu vladniku srbskemu Rističu naročil, naj sestavi novo ministerstvo. Kakor se čuje, stopi več novih mož v ministerstvo. Imenovanje Rističa za ministerskega predsednika, je pa velike pomembe zato, ker ga Magjari hudo črtijo, češ, da je njihov protivnik, panslavistični agitator in Ruski strežnik. Kmalu je tedaj pričakovati tacih glasov iz Ogerskega, kajti Magjari pisano gledajo Srbijo, kar so dosti očitvidno pokazali o svečanostih, ko je novi knez nastopil vladarstvo Srbije. — Da bi bila Srbija se odpovedala tributu Turškem, proglašava vladni časnik „Jedinstvo“ za laž.

Iz Portugalije. — Iz Lisabona se čujejo glasi, po katerih se tudi v Portugaliji delajo priprave za oklic republike (ljudovlade). Republika Španjolska ne ostaja tedaj brez vpliva na kraljestvo Portugalsko; žalibog, da kakor tam, se tudi tukaj bode veliko krvi prelilo na „imé republike“.

Žitna cena

v Ljubljani 5. aprila 1873.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 6 fl. 60. — banaške 7 fl. 10. — turšice 3 fl. 60. — soršice 4 fl. 20. — rži 4 fl. 10. — ječmena 2 fl. 90. — prosa 3 fl. —. — ajde 3 fl. 40. — ovsa 1 fl. 80. — Krompir 1 fl. 90.

Kursi na Dunaji 15. aprila.

5% metaliki 70 fl. 50 kr. Ažijo srebra 107 fl. 60 kr.
Narodno posojilo 72 fl. 90 kr. Napoleondori 8 fl. 69 kr.